

Fizjoterapia jako nauka integrująca działalność terapeutyczną

Physiotherapy as a science integrating therapeutic activity

numer DOI 10-2478/physio-2013-0036

Krzysztof Pezdek, Tomasz Michaluk

Zespół Filozofii i Socjologii, Katedra Podstaw Fizjoterapii, Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu
Chair of Philosophy and Sociology, Department of Basics of Physiotherapy, University School of Physical Education in Wrocław

Fizjoterapia XXI wieku jest dziedziną wiedzy, w której coraz większą popularnością cieszy się holistyczny model uprawiania nauki [1]. Wynika to m.in. z faktu, że fizjoterapia w swym rozwoju, mającym początek w naukach biomedycznych, znacznie poszerzyła swój zakres, obejmując już nie tylko leczenie i rehabilitację, ale również promocję zdrowia oraz prewencję [2]. Fizjoterapeuta w swej działalności zawodowej nie tylko koncentruje się na przywracaniu czynności ruchowych osobom po urazach lub chorobie, ale także na wykrywaniu nieprawidłowości w czynnościach ruchowych oraz przeciwdziałaniu im.

Przedmiot pracy fizjoterapeuty obejmuje zatem życie człowieka, począwszy od narodzin, a skończywszy na starości. Siłą rzeczy obejmuje on wiele kontekstów społeczno-kulturowych, które determinują aktywność ruchową jednostki. Mamy zatem aktywność ruchową w kontekście choroby i niepełnosprawności, wówczas miejscem pracy fizjoterapeuty są najczęściej szpitale oraz ośrodki zdrowia, ale mamy także aktywność ruchową w kontekście zdrowia i sprawności, wówczas miejscem pracy fizjoterapeuty stają się m.in. szkoły rodzenia, przedszkola, szkoły, kluby sportowe, kluby fitness i wellness, ośrodki wypoczynkowe czy domy spokojnej starości. To w tych miejscach fizjoterapeuci starają się wykrywać i przeciwdziałać nieprawidłowościom w czynnościach ruchowych swoich klientów. Cel ten realizują nie tylko poprzez metody fizykoTERAPEUTYCZNE, ale także poprzez edukację i propagowanie zdrowego stylu życia. Z tego też powodu, aby odpowiedzialnie wykonywać swój zawód, fizjoterapeuci często nawiązują relacje nie tylko z pacjentami/klientami oraz lekarzami różnych specjalności, ale ponadto z rodzinami i opiekunami, pracownikami placówek oświatowych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej, urzędów miasta i gminy, urzędów wojewódzkich, organizacji pozarządowych itd. Praca fizjoterapeuty obejmuje więc swym zakresem nie tylko sferę biomedyczną człowieka, ale ponadto sferę społeczną jego funkcjonowania. Stąd też umiejętności tej grupy zawodowej znacznie wykraczają poza biologię człowieka, obejmując także aspekty jego rozwoju kulturowego.

Nie ulega wątpliwości, że samoświadomość metodologiczna danej dyscypliny naukowej jest ważnym kryterium jej autonomiczności. W tym sensie fizjoterapia jest nauką ugruntowaną, z wypracowaną metodologią, której standardy nie odbiegają od standardów innych nauk empirycznych, np. medycyny czy biologii, oraz z wyraźnie zarysowanym obszarem badawczym. Tym niemniej dzięki podejściu holistycznemu możliwe jest jeszcze szersze naukowe ugruntowanie

Physiotherapy in the 21st century is a science which tends to adopt increasingly often the holistic approach to research [1]. It stems from the fact that physiotherapy in its development which originated from biomedical sciences extended significantly its range comprising not only treatment and rehabilitation, but also health promotion and prevention [2]. Thus, physical therapists in their professional activity do not only focus on restoring motor activities of people after injuries or diseases but also identifying dysfunctions and their prevention.

The scope of physical therapist work includes the human life from the moment an individual is born till his or her old age. Inevitably, it comprises a lot of social and cultural contexts which determine an individual's physical activity. There is physical activity in the context of illness and disability when physical therapists work mostly in hospitals and outpatient departments, and there is physical activity in the context of health and fitness when physiotherapists work in such settings as childbirth education centers, nursery schools, schools, sports clubs, fitness and wellness centers, recreational centers and nursing homes. In the latter group of settings physical therapists try to identify and prevent motor dysfunctions of their clients. This goal is achieved not only through physiotherapeutic methods but also through education and promotion of a healthy style of living. That is why in order to do the job responsibly, physical therapists frequently establish relationships not only with patients/clients and doctors of various medical specialties but also with their patients/clients' families and guardians, people employed in educational institutions, childcare centers, nursing homes, offices of municipality, province and non-governmental organizations, etc. Physical therapist work focuses not only on the biomedical domain of humans but also on their social functioning. Hence the competencies of this professional group go much beyond the human biology as they include cultural aspects of the human development.

Undoubtedly, methodological self-awareness of a given branch of science is an important criterion of its autonomy. In this sense physiotherapy is an established science with a developed methodology whose standards do not differ from other empirical sciences, such as medicine and biology, and a clearly delineated research area. Nevertheless, due to the holistic approach it is possible to ground scientifically physiotherapy in a wider context

fizjoterapii, wzbogacając ją o narzędzia metodologiczne z obszaru filozofii [3], etyki, estetyki, pedagogiki, psychologii, czy też socjologii. W konsekwencji fizjoterapia staje się dyscypliną, która oprócz naukowego warsztatu nauk empirycznych dysponuje autonomiczną warstwą aksjologiczną, na tyle rozbudowaną, że możliwą do aplikacji w obszar dziedzin od fizjoterapii zależnych, takich jak m.in. terapia zajęciowa czy kosmetologia. Oznacza to na przykład, że narracja i dyskurs w obszarze społeczno-kulturowym owych dyscyplin naukowych są kształtowane także poprzez „humanistyczną agendę” fizjoterapii. Możliwe jest bowiem połączenie fizjoterapii z terapią zajęciową oraz kosmetologią w relacje znaczące, interpretowane jako pozytywne wartości, stanowiące cel owych nauk. I tak wartością autoteliczną zarówno dla fizjoterapeuty, jak i terapeuty zajęciowego niewątpliwie jest sprawność ruchowa ciała pacjenta/klienta w różnorodnych kontekstach społeczno-kulturowych [4-8], zaś w przypadku kosmetologii taką wartość stanowi piękno w odniesieniu do zdrowia psychofizycznego, a także stylu życia. A zatem fizjoterapeuci z wypracowanymi umiejętnościami społeczno-kulturowymi stają się punktem wyjścia i jednocześnie dopełnieniem dla działalności terapeutów zajęciowych oraz kosmetologów. Ich praktyka zawodowa w znacznej mierze obejmuje bowiem, zarówno od strony przedmiotowej (wiedzy), podmiotowej (pacjenta/klienta), jak i metodologicznej (metod terapii i badań naukowych), także problematykę odgrywania określonych ról społecznych (terapia zajęciowa) oraz propagowanie stylu życia ukierunkowanego na „zdrowe” piękno (kosmetologia).

Uważamy, że model holistyczny uprawiania fizjoterapii najlepiej oddaje potrzeby jednostki (jednostek). Koncentruje się bowiem na człowieku jako bycie psychofizycznym, osadzonym w systemie relacji społecznych, którego granice wyznacza konkretna kultura [9, 10]. Ponadto twierdzimy, że holistyczny model uprawiania fizjoterapii pełni istotną funkcję integracyjną, ponieważ stwarza dogodne warunki dla rozwoju terapii zajęciowej i kosmetologii, wspierając je od strony przedmiotowej, podmiotowej oraz metodologicznej. Dlatego oprócz dyskursu dotyczącego terapii biomedycznej coraz częściej fizjoterapeuci czynnie uczestniczą w dyskursie i narracji społeczno-kulturowej, współtworząc tym samym jakość relacji, w jakie jednostka wchodzi z innymi jednostkami, instytucjami lub społeczeństwem jako całością w kontekście leczenia, rehabilitacji, profilaktyki czy też edukacji zdrowotnej.

Mając na uwadze powyższe rozważania, w imieniu Redaktora Naczelnego, Rady Naukowej oraz Wydawcy, a także społeczności akademickiej AWF we Wrocławiu zapraszamy badaczy, zajmujących się problematyką szeroko rozumianej terapii, do publikowania swoich prac teoretycznych oraz sprawozdań z badań empirycznych na łamach kwartalnika *Fizjoterapia*. Szczególnie gorąco zapraszamy badaczy zajmujących się teorią niepełnosprawności, m.in. modelami niepełnosprawności, determinantami biologicznymi, społecznymi i kulturowymi niepełnosprawności, systemami wartości osób z niepełnosprawnością oraz mechanizmami i narzędziami wykluczenia ze względu na chorobę czy niepełnosprawność. Zachęcamy także do publikowania swoich prac badaczy zajmujących się determinantami społeczno-kulturowymi aktywności różnych grup społecznych: dzieci, młodzieży, dorosłych, osób starzejących się. Analizujących konsekwencje społeczno-kulturowe projektów edukacyjnych mających poprawić jakość życia poszczególnych grup społecznych, naukowców badających funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością w różnych instytucjach społecznych, np. rodzinie, szkole, pracy zawodowej, kościele, szpitalu itp. Ponadto zapraszamy uczonych prowadzących badania nad funkcjonowaniem instytucji społecznych powołanych do niesienia pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz wszelkich or-

adding research tools used in philosophy [3], ethics, aesthetics, pedagogy, psychology, and sociology. In consequence, physiotherapy becomes a discipline which apart from scientific methodology of empirical sciences has also an autonomous axiological layer which is so extended that can be applied to the areas dependent on physiotherapy, such as occupational therapy and cosmetology. It denotes that, for example, narrative and discourse in the sociocultural area of these scientific branches are shaped by “humanistic agenda” of physiotherapy. It is feasible to combine physiotherapy with occupational therapy and cosmetology to create relevant relationships interpreted as a positive value which are the objective of these sciences. What is the autotelic value for physiotherapists and occupational therapists is physical fitness of their patients/clients’ body in different sociocultural contexts [4-8], whereas in the case of cosmetology such a value is represented by beauty in terms of psychophysical health and style of life. Therefore, physiotherapists with developed sociocultural competencies become a starting point and at the same time a complement to work of occupational therapists and cosmetologists. The physiotherapists’ professional practice, to a great extent, include the issues of performing certain social roles (occupational therapy) and promoting a “healthy” beauty-oriented lifestyle (cosmetology) from the perspective of the object (knowledge), the subject (patient/client) and methodology (therapeutic and research methods).

We retain that a holistic approach to physiotherapy reflects the needs of an individual (individuals). It focuses on a person as a psychophysical being embedded in the system of social relations whose boundaries are delimited by a specific culture [9,10]. Moreover, we think that the holistic approach to physiotherapy plays an important integrating role as it creates favorable conditions for development of e.g. occupational therapy and cosmetology by supporting them in the objective, subjective and methodological aspects. Therefore, besides the discourse on biomedical therapy, it is increasingly popular among physiotherapists to take an active part in the sociocultural discourse and narrative, thus contributing to development of the quality of the relation the individual enters into together with other individuals, institutions and the society taken as a whole in the context of treatment, rehabilitation, prevention and pro-health education.

Having in mind the above considerations, on behalf of the Editor-in-Chief, Advisory Board and Editorial Board as well as the academic community of the University School of Physical Education in Wrocław, Poland, we would like to invite researchers to submit their papers, both theoretical and empirical, for review and possible publication on all issues regarding physical therapies in the quarterly *Physiotherapy*. We are sending our special invitation to researchers who study the theory of disability, e.g. models of disability; biological, social and cultural determinants of disability; systems of values of people with disabilities; mechanisms and tools of exclusion because of illness or disability. Also we call for papers by researchers working on the sociocultural determinants of activity of various social and age groups (children, youth, adults, older adults), and researchers who analyze sociocultural consequences of educational projects aimed at improving quality of life of each social group. And those who study how people with disabilities function in different social settings, e.g. family, school, work, religious community, hospital, etc. As well as those conducting research on the functioning of social institutions established to provide assistance to persons with disabilities and all the other organizations

ganizacji, w których realizowane są programy poprawiające świadomość zdrowotną społeczeństwa. Łamy *Fizjoterapii* są otwarte także dla publikacji dotyczących problematyki etyczno-moralnej grupy zawodowej fizjoterapeutów, terapeutów zajęciowych czy kosmetologów oraz relacji pomiędzy fizjoterapeutami, terapeutami zajęciowymi i kosmetologami a ich pacjentami/klientami. Zachęcamy do przysyłania swoich prac uczonych różnych specjalności: etyków, filozofów, kulturoznawców, pedagogów, psychologów, socjologów, terapeutów i in.

Zasadniczym celem owego interdyscyplinarnego dyskursu i narracji na łamach *Fizjoterapii*, jest ujęcie problematyki terapeutycznej jako swoistej całości, którą kształtują różnorodne determinanty biologiczno-społeczno-kulturowe.

Pragniemy również podkreślić, że Wydział Fizjoterapii Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu od początku swego istnienia stara się integrować dyscypliny naukowe koncentrujące się na szeroko rozumianej terapii. Świadczy o tym m.in. fakt, że na Wydziale tym uruchomiono studia na kierunku kosmetologia oraz terapia zajęciowa. Ponadto od kilkunastu lat organizowane są Międzynarodowe Dni Fizjoterapii. Podczas ostatniej, VIII, takiej konferencji naukowej (7-8.06.2013) podjęty został interdyscyplinarny dyskurs na temat wspólnego rozwoju nauk terapeutycznych. Wielu uczonych w swych referatach koncentrowało się na problematyce etycznej, filozoficznej, pedagogicznej, psychologicznej, a także socjologicznej dotyczącej terapii jako procesu poświęconego pełnej asymilacji pacjenta/klienta ze środowiskiem społeczno-kulturowym, w którym on funkcjonuje. Wśród licznych prelegentów można wymienić m.in.: Bogusława Bednarka, którego prezentacja dotyczyła kulturowych przeobrażeń ciała, Hanneke van Bruggena, który omówił znaczenie terapii zajęciowej w rehabilitacji; Dominikę Van de Velde, uzasadniającą konieczność prowadzenia działań interdyscyplinarnych w terapii, Marka Woźniewskiego, analizującego współdziałanie nauk terapeutycznych, od strony metodologicznej, podmiotowej i przedmiotowej, w kierunku pełnego uczestniczenia jednostek w życiu biologiczno-kulturowym. Na poprzedniej, VII, konferencji zorganizowanej w ramach Międzynarodowych Dni Fizjoterapii, swój referat na temat świadomości ciała i jej znaczenia w terapii wygłosił Richard Shusterman [11].

Z roku na rok Międzynarodowe Dni Fizjoterapii cieszą się coraz większą popularnością nie tylko wśród fizjoterapeutów, ale także przedstawicieli nauk humanistyczno-społecznych, mediów, lokalnych samorządów oraz firm działających na rynku fizjoterapeutycznym.

involved in implementing programs which improve public health awareness. The Journal "Physiotherapy" is also open to papers on ethical and moral issues of physiotherapists, occupational therapists and cosmetologists, as well as the relationships between them and their patients/clients. We expect papers from researchers of various specialties: ethicists, philosophers, cultural theorists, educators, psychologists, sociologists, therapists and others.

The main objective of this interdisciplinary discourse and narrative developed on the pages of "Physiotherapy" is a comprehensive approach to therapeutic issues which involve various biological, social and cultural determinants.

We would like to underline that since it was established the Faculty of Physiotherapy at the University School of Physical Education in Wrocław has been trying to integrate the research areas focusing on widely understood therapy. One of the elements that confirm this approach is, for example, the opening of departments of cosmetology and occupational therapy. In addition, the International Days of Physiotherapy have been organized for several years now. During the last, the 8th edition of this scientific conference (7-8.06.2013), an interdisciplinary discourse on joint development of therapeutic sciences was taken up. A great number of researchers presented papers focusing on ethical, philosophical, educational, psychological and sociological issues which regarded therapy as a process aimed at restoring patients/clients to normal functioning in their sociocultural environment. Among numerous lecturers there were, for example: Bogusław Bednarek who talked on cultural transformations of the body; Hanneke van Bruggen who discussed the importance of occupational therapy in rehabilitation; Dominique Van de Velde who explained the necessity of implementing interdisciplinary approach in therapy; Marek Woźniewski who analyzed interaction of therapeutic sciences from the perspective of the applied methodology, researchers and participants so as to ensure the patients a full participation in the bio-socio-cultural life. Whereas during the previous conference, the 7th edition of the International Days of Physiotherapy, Richard Shusterman [11] presented his paper on somatic awareness and its importance in therapy. Every year the International Days of Physiotherapy gain in popularity and prestige not only among physiotherapists, but also representatives of humanities, mass media, local authorities and physiotherapy business.

Piśmiennictwo

References

- [1] Mazurek J., *Fizjoterapia holistyczna, czyli psycho-fizjoterapia. Cz. 3. Człowiek w fizjoterapii, czyli od modelu biomedycznego, przez humanistyczny, do holistycznego*. Fizjoterapia, 2009, 17, 4, 87-93.
- [2] Mikołajewska E., *Fizjoterapia a rehabilitacja medyczna – problemy semantyczne z nazewnictwem w fizjoterapii*, Fizjoterapia, 2011, 19, 4, 54-64.
- [3] Michaluk T., *Sport osób niepełnosprawnych w semiotyczno-filozoficznej perspektywie badawczej*. Fizjoterapia, 2011, 19, 1, 41-48.
- [4] Pezdek K., *The Body as a Value in The Axiology of Disabled Persons*, Human Movement, 2011, 12, 3, 284-290.
- [5] Michaluk T., *Przemiany znaczenia cielesności we współczesnym sporcie. Od sportu osób niepełnosprawnych do e-sportu*. Fizjoterapia, 2012, 20, 1, 64-70.
- [6] Michaluk T., Pezdek K., Sobiech K.A., *Igrzyska Paraolimpijskie w kontekście integracji społecznej osób z niepełnosprawnością*, [w:] J. Kosiewicz, T. Michaluk, K. Pezdek (red.), *Nauki społeczne wobec kultury fizycznej i sportu*. Studia i Monografie AWF we Wrocławiu, Wrocław 2013, 114, 278-285.
- [7] Pezdek K., Doliński W., *Koszykarze poruszający się na wózkach*. Niepełnosprawność i Rehabilitacja, 2012, 1, 91-104.

- 8] Pezdek K., Doliński W., *Teoretyczne i metodologiczne aspekty systemów wartości osób z niepełnosprawnością*, Fizjoterapia, 2010, 18, 4, 60-68.
- [9] Pezdek K., *Ontologiczne i aksjologiczne kryteria organizowania pomocy osobom z niepełnosprawnością w filozofii Jürgena Habermasa*, Teraźniejszość–Człowiek–Edukacja, 2012, 4, 59-71.
- [10] Pezdek K., *Problem wykluczenia osób z niepełnosprawnością w filozofii Michela Foucaulta*. Niepełnosprawność i Rehabilitacja, 2013, 1, 30-41.
- [11] Shusterman R., *Świadomość ciała*, Universitas, Kraków 2010.

Adres do korespondencji:
Address for correspondence:

Krzysztof Pezdek
Katedra Podstaw Fizjoterapii
Wydział Fizjoterapii AWF
al. I.J. Paderewskiego 35
51-612 Wrocław
e-mail: krzysztof.pezdek@awf.wroc.pl